

Medyada Kadınlar: Savaş ve Çatışma Fotoğraflarında Şiddetin ve Mücadelenin Portresi

Gözde YARDIM*
Halil ŞEKER**

Öz

Savaş ve çatışma haberlerinde kadınların medyada nasıl temsil edildiği, birçok önemli nedene sahiptir. Savaş ve çatışma haberlerinde kadınların temsil edilmesi, geleneksel cinsiyet rollerini ve stereotiplerini sorgulama fırsatı sunmaktadır. Medya, kadınların sadece mağdur olarak değil, aynı zamanda direniş gösteren, liderlik eden veya aktif rol oynayan bireyler olarak da temsil edilmesiyle cinsiyet eşitliğine katkı sağlayabilir. Sonuç olarak, kadınların savaş ve çatışma haberlerinde yaşadıkları şiddetin doğru ve etik bir şekilde sunulması, toplumun daha bilinçli, eşitlikçi ve adil bir perspektife sahip olmasına katkı sağlar. Bu görüşlerden hareketle, araştırma kapsamında, 7 Ekim 2023 tarihinde başlayan İsrail-Filistin çatışmasını konu alan haberlerin kadın odaklı haber fotoğraflarının içerik analizi yapılmıştır. Anadolu Ajansının konu ile ilgili 7 Ekim 2023-5 Aralık 2023 tarih aralığında web sitesi üzerinden yayınladığı kadınların bulunduğu haber fotoğrafları araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Toplamda kadın odaklı 41 haber fotoğrafına içerik analizi uygulanmıştır. Haber görsellerinde kadınlar, daha çok toplumsal olaylarla ilişkili olarak ön plana çıkmıştır. En fazla savaş karşıtı protestolarda yer alarak haberlere konu olan kadınlar, direnişi, güçlü ve kararlı kategorilerinde ön plana çıkmaktadır. Ayrıca fotoğrafların analizinde kadınların yaşadıkları psikolojik şiddet fiziksel şiddetten daha fazla görülmektedir. Görsellerdeki kadınlar direnişi temsilinden sonra en fazla mağdur olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Savaş ve Çatışma Haberciliği, Şiddet, Kadın ve Şiddet, Toplumsal Cinsiyet, Medya ve Şiddet

*Doktora Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Basın ve Yayın Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye

E-Mail: yardimgozde@hotmail.com ORCID: 0000-0001-6457-6904

** Doktora Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Basın ve Yayın Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye

E-Mail: halilfahrettin@gmail.com ORCID: 0000-0001-8513-9850

DOI:10.37679/trta.1401870

YARDIM, G., & ŞEKER, H. (2024). Medyada Kadınlar: Savaş ve Çatışma Fotoğraflarında Şiddetin ve Mücadelenin Portresi. TRT Akademi, 09(20), 148-171. <https://doi.org/10.37679/trta.1401870> Doi:10.37679/trta.1401870

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 07.12.2023

Revizyon Tarihi: 11.12.2023

Kabul Tarihi: 12.01.2024

Women in the Media: Portraits of Violence and Struggle in War and Conflict Photographs

Gözde YARDIM
Halil ŞEKER

Abstract

There are many important reasons for how women are represented in the media in news of war and conflict. The representation of women in war and conflict news offers the opportunity to question traditional gender roles and stereotypes. The media can contribute to gender equality by representing women not only as victims, but also as individuals who resist, lead or play an active role. As a result, presenting the violence experienced by women accurately and ethically in war and conflict news contributes to society having a more conscious, egalitarian and fair perspective. Based on these views, within the scope of the research, a content analysis of women-oriented news photographs of the news about the Israeli-Palestinian conflict, which started on October 7, 2023, was conducted. News photographs of women published by Anadolu Agency on its website between October 7, 2023 and December 5, 2023 constitute the sample of the research. Content analysis was applied to a total of 41 women-focused news photographs. In news visuals, women came to the fore mostly in relation to social events. Women, who are the subject of the news mostly by taking part in anti-war protests, come to the fore in the categories of resistant, strong and determined. In addition, in the analysis of the photographs, the psychological violence experienced by women is seen more than physical violence. The women in the visuals are presented as victims the most, after the representation of resisters.

Keywords: War and Conflict Reporting, Violence, Women and Violence, Gender, Media and Violence

Research Paper

Received: 07.12.2023

Revised: 11.12.2023

Accepted: 12.01.2023

1. Giriş

Savaş ve çatışmaların toplumsal şiddete olan etkisi kompleks bir konudur ve bir-biri ile ilişkili bir dizi faktörü içermektedir. Bu etkilerin, genellikle birçok değişkenin bir araya gelmesi ve karmaşık bir etkileşim ağı oluşturmaları nedeniyle kesin bir şekilde belirlenmesi zor olsa da savaş ve çatışmaların toplumsal şiddet üzerinde yarattığı olumsuz etki yadsınamaz bir gerçektir. Bireysel noktada kişiler üzerinde travmatik etki yaratması sonucunda çatışmalar, psikososyal etkileri ile şiddet eğilimini artırabilir. Bireysel alandan topluma yayılan bu olumsuz etkiler, toplumları olumsuz etkileyerek sosyal normların bozulmasına ve toplumsal yapıda yıkıma neden olabilir. Savaş ve çatışmaların toplumsal travmalar yaratması ile toplumda şiddet kültürünün oluşması ve şiddetin toplum içinde bir çözüm olarak görülmesi kaçınılmaz bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiddetin kaçınılmaz bir çözüm yolu olarak görülmesi, Max Weber'in de bahsettiği gibi; devletlerin şiddeti meşrulaştırarak savaş açma hakkını yasallaştırmasıyla mümkün olmaktadır. Savaş ve şiddet genellikle güç mücadeleleri ve otoritenin kullanımıyla ilgilidir ve devletler fiziksel şiddet tekelinin tek sahipleridir (Weber, 2006, s. 26-27). Devletlerin savaş ile ilgili ifadeleri, şiddeti sadece kabul edilebilir kılmakla kalmayıp aynı zamanda bir vatandaşlık görevi olarak yeniden şekillendirmektedir. İnsani çatışmayı düzenleyici prensipler içinde konumlandırarak ve onu politik ve sosyal amaçlara göre düzenleyerek devletler, savaşı şiddet ve öfke yerine zorunlulukla yönlendirilen ve uluslararası sözleşme ilkeleriyle kontrol edilen gerekli bir şiddet olarak sunmaktadır (Smith ve Higgins, 2012, s.132). Aynı zamanda savaş ve şiddetin toplumsal bağlamını anlamak için toplumsal statü, sınıf ve güç dinamiklerini incelemek gereklidir. Sınıf, statü ve toplumsal cinsiyet analizi, savaşın ve şiddetin toplumsal eşitsizlikle nasıl ilişkilendirilebileceğini anlamak için oldukça önemlidir. Savaş olgusunun erk temelli olması, savaşın genellikle toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve patriarkal normların güçlü olduğu bir çerçevede gerçekleşmesine neden olmaktadır. Bu durum, savaş ve çatışmanın planlanması, yürütülmesi ve sonuçları üzerinde erkek egemenliğinin baskın olduğu bir ortamı ifade eder. Savaşa katılan liderlerin, askeri personelin ve karar vericilerin genellikle erkek olması, bu olgunun bir yansımasıdır. Bu durum, savaşın hem cinsiyet rollerini hem de güç dinamiklerini etkileyerek kadınları farklı şekillerde etkileyebilmektedir. Savaş ve çatışmalarda yaşanan bu etkiler ve sonuçlarını kamuoyuna aktarmada medya, bir dizi önemli rol üstlenir ve savaşın halk üzerindeki etkilerini, algılanmasını şekillendirmektedir. Savaş zamanında medya, genellikle bilgi akışının kontrolünü elinde bulunduran bir araç olarak işlev görür. Bu durum, savaşın kamuoyu üzerindeki etkilerini derinleştirebilir ve savaşın sosyal ve politik sonuçlarını etkileyebilir. Ancak, medyanın bu rolü sıklıkla eleştiriye tabi tutulmaktadır ve nesnellik, dürüstlük

ve etik meseleleri önemli tartışma konuları olmaktadır. Şiddetin medyada nasıl sunulacağı, toplumsal düşüncüyü şekillendirme, toplumsal normları belirleme ve halkın davranışlarını etkileme konularında güçlü bir etkiye sahiptir. Özellikle savaş zamanlarında toplumsal cinsiyet rolleri temelli dezavantajlı grup olarak ön plana çıkan kadınların ve maruz kaldıkları şiddetin medyada temsili geleneksel cinsiyet rollerini daha belirgin hâle getirerek şiddetin toplum içindeki kabul edilebilirlik düzeyini etkileyebilmektedir. Belirli bir davranışın medyada sıkça sunulması, toplumda o davranışın norm hâline gelmesine katkıda bulunmaktadır. Savaş ve çatışma ile ilgili haberlerde kadınların medyada nasıl sunulduğu toplumsal düşüncüyü şekillendirme, toplumsal normları belirleme ve halkın davranışlarını etkileme konularında güçlü bir etkiye sahip olduğu için incelenmesi gereken önemli konulardan biridir. Bu çerçevede, İsrail-Filistin çatışmasını ele alan haberler üzerine yapılan araştırmada, 7 Ekim 2023 tarihinden itibaren başlayan süreç incelenmiştir. Araştırma kapsamında, Anadolu Ajansının 7 Ekim 2023 ile 5 Aralık 2023 tarihleri arasında web sitesinde yayımladığı tüm haberler incelenmiş ve bu haberler arasından haber fotoğraflarında kadınların yer aldığı 41 haber fotoğrafı amaçlı örneklem tekniği ile seçilmiştir. Seçilen bu tarih aralığındaki haberler, kadın odaklı haber fotoğraflarını içermektedir ve bu görseller, araştırmanın temel hedefi olan savaş ve çatışma haberlerinde kadınların nasıl temsil edildiğini incelemek amacıyla amaca yönelik örneklem tekniği ile belirlenmiştir. Savaş ve çatışma haberlerinde kadın sunumları, savaşın toplumsal boyutlarını vurgular ve toplumsal cinsiyet rolleri, eşitsizlik ve adaletsizlik gibi konuların tartışılmasına olanak tanır. Kadınların savaş haberlerindeki temsilini görmek, toplumsal cinsiyetle ilgili sorunların farkındalığını artırabilir ve bu konuda daha fazla konuşmaya yol açabilir. Araştırmada ele alınan konu ve inceleme alanı bu nedenlerle önemli görülmektedir.

2. Savaş ve Çatışma Haberciliği Nedir?

En geniş anlamıyla medyanın savaşlar, çatışmalar ve benzeri olaylar hakkında haber yapma süreci olarak tanımlanan savaş ve çatışma haberciliği, genellikle ulusal veya uluslararası düzeyde meydana gelen savaşlar, iç çatışmalar, terör saldırıları ve diğer benzeri olayları kapsamaktadır.

Savaş ve çatışma haberciliğinin tarihsel gelişim sürecine baktığımızda, ilk olarak Kırım Savaşı'nı görmekteyiz. Modern savaş gazeteciliğinin başlangıcı olarak bilinen The Times gazetesinin 1854'te Kırım Savaşı'nı bildirmek üzere William Howard Russell'ı yollamasıyla başlayan savaş ve çatışma haberciliğinin, gazeteci Russell'ın bu konudaki başarısıyla askeri ve siyasi politikayı etkileme gücüne sahip olduğu anlaşılmış oldu (McLaughlin, 2016, s.1). The Times gazetesi, savaş muha-

birlerinin haberleri aktarırken olayları olabildiğince tüm gerçekliğiyle sunulmasını belirlemişti ve Russel'in bu belirlenen standarda uyması ile çok etkili hâle gelen haberler, hükümetin düşmesine neden oldu. Kırım Savaşı ile etkisi açıkça ortaya çıkan savaş ve çatışma haberciliği, 1950- 1953 yılları arasında süren Kuzey Kore ile Güney Kore arasındaki savaşta da aynı etkisini sürdürerek gazeteci Tom Hopkinson'un halkın psikolojisi için olumsuz olsa da Güney Kore'nin savaş esirlerine kötü davrandığını gösteren haberin yayınlanmasının önemli olduğunu vurgulamaktaydı. Gerçeklerin aktarılmasından daha önemli bir şey olmadığını savunan bu anlayış daha sonraki dönemde biraz daha kırılarak propaganda ve sansürün etkisinde ilerlemiştir (Çubukçu, 2010, s. 27).

Savaş ve çatışma haberciliğinin yakın tarihindeki en yaygın mitlerinden biri, Vietnam Savaşı döneminde, ana akım ABD medyasının genellikle Vietnam'a karşı olup ABD ordusu ve Güney Vietnamlı müttefikleriyle açıkça karşı olduğu ve bu durumun "Vietnam Sendromu" olarak geniş bir inançla anılmasıdır. Bu terim Amerika Birleşik Devletleri'nde toplumun ve medyanın, Vietnam Savaşı deneyimine karşı olumsuz bir tutum geliştirmesi ve bu savaşın etkilerini değerlendirme şeklini tanımlamaktadır. Amerikan toplumunun ve medyasının, savaşa karşı daha eleştirel ve çekingen bir yaklaşım geliştirmesi kamuoyunun savaşa karşı artan bir direnci olduğuna dair bir algı oluşturmuştur (McLaughlin, 2016, s. 112-113).

2003'teki Irak Savaşı'nda da savaş haberlerinin aynı özelliklerinin çoğunu gözlemlemek mümkündür ancak bunların yanı sıra savaş gazetecileri haberlerde sansürün çeşitli yeni yönlerini de dâhil ederek çatışma haberciliğini daha karmaşık hâle getirmiştir. Medya ve askeri yapılanmanın propaganda sisteminin bu değişimi bilinçli olarak gerçekleştirilmiştir. Ortak ekonomik ve siyasi çıkarlar, medya ve hükümetin savaş propagandasındaki çıkarlarının yakınlaşmasına neden olmuştur (Kumar, 2006, s. 51). 2003 yılında ABD'nin Irak'ı işgal etmesi ve ardından uygulanan gazetecilik stratejisi, İliştirilmiş Gazetecilik olarak adlandırılmaktadır. Daha önceki savaşlarda benzer taktiklerin kullanıldığı bilirse de bu gazetecilik pratiği, II. Körfez Savaşı olarak bilinen bu çatışmada en etkili şekilde hayata geçirilmiştir. Bu stratejinin temel amacı, bilginin kontrol altına alınmasıdır (Arık, 2013, s. 64). Gazetecilikte ilüstrilmiş yaklaşım, haber raporlama sürecinde veya yazılarında gazetecinin kişisel inançları, siyasi eğilimleri veya başka bir çıkarı nedeniyle bilgiyi objektif bir şekilde sunamaması durumunda ortaya çıkabilir. Bu durum, kamuoyunu yanıltabilir ve gazetecinin güvenilirliğini zedeleme potansiyeli taşır. Böylece, savaşın aktarılması ve savaş mağdurlarının medyada temsili noktasında çeşitli etik sorunlar doğmaktadır. Savaş ve çatışma süreçlerinde tarafların genellikle propaganda amacıyla medyayı kullanması, medyanın bağımsız perspektiften uzaklaşmasına yol açmaktadır. Savaş haberlerinde bir diğer etik sorun ise haber-

lerde kullanılan şiddet içeren görüntülerin, izleyici veya okuyucularda travmatik etkiler bırakmasıdır. Aynı zamanda haber içeriklerinde toplumun bir kesimini hedef alan yanlış şiddet görüntüleri olayları bağlamından kopararak toplum algısını farklı konulara odaklamakta ve gerçekler göz ardı edilmektedir.

Savaş ve medya, her ikisi de yürütülen bir kampanyayı işaret ettiğinden ve bir iletişim biçimi olmalarından dolayı birbirleriyle yakından ilişkili kavramlardır. Herhangi bir savaşla ilgili haberlerin yayınlanış biçimi, savaşı takip edip ilgilenen kamuoyunu ve kamuoyunun ilgili savaşa bakış açısını derinden etkilemektedir. Bu açıdan, savaşın ilerleyiş şekli ve içinde bulunduğu durum, medyanın söyleyiş biçimiyle de biçimlenmektedir. Angajman kurallarını, belirli hedeflerin tanımlanmasını, kimin müttefik kimin düşman olduğunun belirlenmesine kadar medyanın iletileri büyük önem taşımaktadır. Bu yüzden savaş sadece savaş alanıyla sınırlı değildir. Medya üzerinden kamuoyunda da savaşın kazanılması adına mücadele edilmektedir. Dolayısıyla savaşlar gitgide daha çok medyalaştırılmaktadır (Abid, 2017, s. 417). Dolayısıyla, savaş ve çatışma haberciliği savaşın kamuoyu açısından nasıl algılandığını belirleme bakımından çok önemlidir. Öyle ki savaş alanının yanında medya üzerindeki algı için de bir savaş sürmektedir.

Öte yandan, savaş ve çatışma haberciliği yapan gazeteciler, savaş mağdurlarının gözünden konuşabilmektedir. Mağdurların acı hikâyeleri kamuoyuna anlatılarak savaş ve çatışma haberciliğine ahlaki ve vicdani söylemler katmaktadır. Diğer taraftan ise, savaşta bir taraf olmaktadır (Chouliarakı, 2015, s. 105-106). Bu taraftarlık kamuoyunu yönlendirmek ve kimin dost kimin düşman olduğunu anlatmak adına önemlidir.

3. Savaş ve Çatışma Haberlerinde Fotoğraf Kullanımının Önemi

Haberde sunulan fotoğraflar, haber metinleri gibi önemli mesajları iletmektedir. Hedef kitleleri okuyucu olan fotoğrafın verdiği mesaj, basın organı tarafından kodlanmaktadır. Basında yer alan bir fotoğraf, birçok farklı faktöre bağlı olarak şekillenmektedir. Fotoğrafın çekilmesi ve seçilmesi aşamasında başlayan anlam oluşturma süreci, fotoğrafın hangi sayfada yer alacağı, alt başlık, metin ve manşet gibi unsurlar tarafından belirlenmektedir (Uçak, 2012, s. 75).

Haberdeki fotoğrafların haberde sunulan olayın inandırıcılığını artırma ve somut kaynak olması nedeniyle okuyucuların olaya kendi gözleriyle şahit olmasından sonra en çok güven verecek kaynaklardır. Gazeteciler bu nedenle sıklıkla fotoğraf kullanarak haber sunumlarının gerçekliğini artırmayı hedeflemektedir (Kasım, 2014, s. 436).

Haber yazısının güçlendirilmesinde fotoğrafın katkısı göz ardı edilemez. Bir fotoğ-

raf, önemli bir haber yazısının temelini oluşturabilir. Bu nedenle, fotoğrafın, bir haber gibi bağımsız bir çerçeve içinde gazete sayfasında yer alması gerekmektedir. Haberde kullanılan fotoğraflar; teknik, içerik ve estetik açıdan ele alındığında, fotoğrafların orijinal içeriğinin korunmaması bozulmaya neden olmaktadır. Bu bozulmada sorun, haber fotoğrafçısından değil, aksine editör ve tasarımcının müdahalesinden kaynaklanmaktadır (Bodur, 2017, s. 135). Özellikle savaş, çatışma gibi olağanüstü durumlarda kullanılacak herhangi bir yanlış ve yanıltıcı olay fotoğrafı, toplumsal boyutta bir manipülasyona neden olabilir.

Savaş ve çatışma haberlerinde insanların deneyimlerine odaklanan fotoğraflar, çoğu zaman acılı ve travmatik durumları içermektedir. Savaş görüntüleri, gerçek olayların ve gerçek insan deneyiminin kendiliğinden, güçlü ve özgün tasvirleridir. Günümüzde haber kuruluşlarında savaşın haberleştirilmesi ve resmedilmesi, bir-biriyle rekabet hâlinde olan yayıncı kuruluşların izleyicileri çekmek, güçlü ve resmi haber kaynaklarına erişimi güvence altına almak, yeni kaynaklara erişim sağlayabilecek ilişkileri geliştirmek, kamusal saldırı veya tepkiden kaçınmak ve bilgi odaklı görünmek gibi motivasyonlara göre şekillenmektedir. Bu motivasyonlar haber görsellerinin perspektiflerini kaçınılmaz olarak şekillendirmektedir (Griffin, 2010, s. 34- 36). Ancak savaş haberlerinde doğru ve etkileyici fotoğraflar, haberin güvenilirliğini artıracığı için yayın kuruluşlarının yansız haberciliği ön plana çıkarmaları oldukça önemlidir. Okuyucular, görsel kanıtlarla desteklenen bir haberin daha inandırıcı olduğunu düşünebilirler. Fotoğraflar, haberin duygusal ve insan boyutunu vurgulayarak, izleyicilere olayları daha derinlemesine anlama fırsatı sunarak belirli bir durumu veya olayı eleştirel bir bakış açısıyla sunabilir, toplumsal farkındalık yaratabilir ve hatta politik değişimlere katkıda bulunabilir.

4. Medyada Kadın Şiddetinin Temsili

Kadına yönelik şiddet, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı her türlü şiddet eylemini içermektedir. Başka bir anlatımla, kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin önemli bir unsuru olarak açıklanabilir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ve kadına yönelik şiddetin azaltılması adına siyasetlerin ve stratejilerin geliştirilmesi için yapılan önemli çabalara rağmen, kadınlar şiddete maruz kalmaya devam etmektedir (Harries ve Bird, 2005, s. 92; Meltzer, 2022, s. 1). Toplumsal cinsiyet rollerini, toplumun bireyleri oluşturarak nesilden nesile aktarmaktadır. Öyle ki bu rollerle sınırlandırılan bireyler dahi bu duruma katkıda bulunmaktadır (Uzun, 2023, s. 272).

Günümüz dünyasında hemen hemen her ülkede şiddet veya şiddete uğrama olasılığı, özellikle kadınların kamusal veya özel yaşamlarının her alanında hayatlarını altüst ederek ve eylem alanlarını daraltarak doğrudan seçim haklarını sınırlamak-

tadır. Bu durum, dolaylı olarak kadınların sosyal yaşamda özgüvenlerini ve öz-saygılarını yitirmesine sebep olmaktadır. Sonuç olarak şiddet, kadınların toplum yaşamına tam katılımına engel teşkil etmektedir (Heyzer, 1998, s. 17).

Medyanın sosyal yaşamdaki gerçekliği alıp kendi gerçekliğine uyarlayacağı, bu açıdan bireylerin gerçekliğinin de medyanın ürettiği bu gerçekliğin üzerinden oluşacağı bilinmektedir. Dolayısıyla medya sıfırdan bir gerçeklik oluşturmamaktadır (Özer, 2017, s. 4). Medyada kadına yönelik şiddet konusu ele alındığında da durum değişmemektedir. Bu anlamda, konunun temelde güç odaklarıyla ilişkili olduğu söylenebilir. Yani, kadına şiddetle ilgili bir haber yapılmaya karar verildiğinde, gazetelerin ve gazetecilerin kaynak kullanımındaki güç ilişkileri bu kararla kesişir. Burada kimin konuşacağı ve kimin gerçekliği kurgulayacağı önemli olmaktadır (Simons ve Morgan, 2017, s. 1203). Dolayısıyla, kadına yönelik şiddet söylemleri bir şekilde ataerkil toplumun gündelik hayatta nasıl oluştuğunu gösteren yansımalarıdır. Böylece kadına yönelik şiddet söylemi, ataerkil bir toplumda güç ve kontrolün altını çizerek sorgulanmasına yol açmaktadır. Bu tür bir sorgulama ataerkil sistemin kadına yönelik şiddet söylemi açısından neler getirir neler götürdüğünü vurgulaması açısından önemlidir (Mardikantoro vd., 2022, s. 3).

Mağduriyet yaşayanları, yasa koruyucuları, savunucu grupları ve akademisyenleri, dolayısıyla toplumsal yaşamı ilgilendirmesiyle kadına yönelik şiddet konusu önemli bir sorun olarak konumlanmaktadır. Gerek gündelik yaşamdaki mücadelede gerekse mesleki yaşamdaki çatışmada görünür olsa da bu konu gazeteler, televizyon, filmler ve çeşitli medyalar aracılığıyla kamuoyuna sunulmaktadır. Dolayısıyla, medyanın kendisi, kadına yönelik şiddet konusunda belirleyici bir etmendir (Easteal vd., 2015, s. 104). Kadına yönelik şiddetin haberlerde temsili ise; kadın imgesinin ve kadının medyadaki sunumu ve şiddetin haberlerdeki temsili olmak üzere iki temel inceleme dayanağıyla kesişmektedir (Dursun, 2010, s. 19).

Yaygın medya ele alındığında, cinsiyete dayalı normları ve ikilikleri belirlemesi ve güçlendirmesiyle öne çıkmaktadır (Bridges ve Wadham, 2019, s. 219). Dolayısıyla yaygın medya, kamuoyu için kadına yönelik şiddet hakkındaki bilgilerin önemli bir kaynağı olarak öne çıkmaktadır. Kadına yönelik şiddet konusu, gazetecilerin ve okuyucuların her gün karşılaştığı sıradan haberler durumundadır. Bu tür bir şiddetin ve kadına yönelik şiddet düzeylerinin azaltılması isteniyorsa, medyanın kadına yönelik şiddeti okuyucusuna nasıl aktardığı burada önemli bir konudur (Morgan ve Simons, 2018, s. 1165). Çünkü medyada sunulan kadına yönelik şiddet tasvirleri, sosyal yaşamdaki normalleşmenin geliştirilmesinde ve bu normalleşmenin sürdürülmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır (Johnson ve Miller, 2016, s. 211). Haber organlarının tümünde hemen dikkat çeken konulardan birisi,

özellikle kadına yönelik şiddetle ilgili haberlerdir. Kadınlara yönelik şiddet türleri ise; tecavüzler, cinayetler şeklinde sonsuz bir konu başlığı listesi olarak gözlemlenebilmektedir. Bazı ülkelerde kadına yönelik şiddetin büyük bir bölümünün kayıt altına alınmadığının da altı çizilmesi gerekmektedir (Srivastva ve Agarwal, 2004, s. 63). Yine de son yıllarda uluslararası yaygın medya ele alındığında, kadına yönelik şiddete karşı mücadelede yaygın medyanın daha hassas olduğu ve bu tür haberlerde az da olsa daha dikkatli olduğu söylenebilir (Novo-Arbona vd., 2023, s. 3291).

Bahsedilen bu dikkate rağmen, genel olarak bakıldığında, yaygın medyada kadınların temsili genellikle basmakalıp olmaya ve kadınlara yönelik ayrımcı söylemleri üretmeye devam edilmektedir. Bu söylemler ve temsiller sonucunda, kadınların sosyal yaşama katılımındaki eşitsizlik pekiştirilmektedir. Öte yandan, kadınların toplumsal yaşamdaki siyasi, ekonomik ve kültürel engeller, bu ortamları biçimlendirmesi noktasında daha aktif rol oynayamamasına yol açmaktadır. Dolayısıyla dünya üzerinde yaşayan tüm kadınlar, kadınların insan haklarıyla ilgili tutum ve düşüncelerini değiştirmek için yaygın medyanın gücünden yararlanmaktadır. Özetlenecek olursa, kadınlar kendi hakları için yaygın medyanın gücünden yararlanabilmek adına mücadele ederken, yaygın medya da bu mücadele sonucunda az da olsa dikkatli davranma eğilimine girebilmektedir. Fakat yine de yukarıda bahsedilen güç ilişkileri ve medyanın sosyal yaşamdan alarak kendine göre yeniden ürettiği gerçeklik yeterli olmamaktadır (Sarnavka, 2003, s. 91-92).

5. Savaş ve Çatışma Haberlerinde Kadınlar

Çatışma ortamlarındaki kadınlar ve kız çocukları, cinsel şiddet olaylarına katılmak zorunda kalmış, günlük yaşam ve hayatta kalmak için kısıtlı kaynağa sahip olmuş, sevdiklerini kaybetmiş ve ailelerinin sorumluluğunu üstlenmek zorunda kalmıştır. Bugün, tüm bu çatışma içindeki kadınların yaşadıkları riskler aynı derecede gerçek olmakla kalmıyor, aynı zamanda savaşların doğasının giderek daha fazla özel alanı işgal etmesi, kimlikleri ve güvenlikleri için bir tehdit hâline gelmesi gerçeğiyle daha da artmaktadır. Ayrıca, günümüzde ortaya çıkan savaş ve çatışma olaylarının çoğu dinsel veya etnik kökene sahip olup kimlik meseleleriyle bağlantılıdır. Bu durum, kadınlara ve kadın haklarına aykırıdır (Pedro, 2019).

Savaş zamanlarında kadınlar, bir dizi zorlukla karşılaşmakta ve çeşitli şekillerde şiddete maruz kalmaktadırlar. Bu durumlar, savaşın türüne, coğrafi konumuna ve diğer birçok faktöre bağlı olarak değişebilir. Savaş zamanlarında, geleneksel cinsiyet rolleri genellikle daha belirgin hâle gelir. Savaş olgusunun erk temelli olması, genellikle silahlı kuvvetlere katılma, savaş stratejilerini belirleme ve politik karar-

larda yer alma gibi alanlarda kadınların sınırlanmasına neden olabilir. Askeri güçler genellikle erkekler tarafından yönetilir ve kadınların bu alandaki aktif katılımı sıklıkla kısıtlanabilir. Bu durum, kadınları savaşa katılmaktan ziyade evde kalmaya ve daha geleneksel rolleri üstlenmeye yönlendirebilir. Ayrıca savaş zamanlarında cinsel şiddet ve taciz oranlarının artması, kadınları daha savunmasız bir konuma getirmektedir. Bu tür şiddet, sıklıkla savaşın bir silahı olarak kullanılır ve kadınlar, cinsel şiddet mağduru olma riski altında kalabilir. Öte yandan kadınlar, savaşlarda sosyal sınıflarına bağlı olarak farklı deneyimler yaşarlar. Örneğin, yüksek sosyal sınıflardan gelen kadınlar genellikle savaşın etkilerinden korunmaya çalışırken, düşük sosyal sınıflardan gelen kadınlar sıklıkla ekonomik zorluklar, güvenlik riskleri ve diğer şiddet sorunlarıyla da karşılaşabilirler.

Savaşlar erkekler tarafından organize edilir ve savaş haberleri ataerkil bir bakış açısıyla inşa edilmektedir. Ancak, savaşın kurbanları genellikle siviller olmaktadır. Kadınlar savaşta mağdur olarak gösterilmekte ya da göz ardı edilmektedirler. Yine, cinsel tehdit, tecavüz, taciz, kaçırılma ve mülteci olup göç etme, psikolojik sorunlar gibi konular ise tüm savaşların ortak özelliği olarak bilinmektedir. Dolayısıyla, savaş ve kadına yönelik şiddet birbiriyle oldukça yakın ilişkili konulardır. Savaş ortamı, kadına yönelik şiddeti beslemektedir (Ferris, 2004, s. 20-22; Cockburn, 2013, s. 434; Hynes, 2004, s. 432).

Yaygın medya ele alındığında, kadınların savaş ve çatışma ortamlarındaki durumlarının kamuoyuna yanlış yansıttığı söylenebilir. Haberlerde kadınlarla ilgili enformasyonlar çarpıtılmakta ve böylece birçok önemli olabilecek konular atlanarak gizlenmektedir. Medya, öne çıkan aktörlerin stratejilerine ve söylemlerine odaklanmakta, böylece diğer aktörlerin ve özellikle de kadınları savaş ve çatışma ortamında neler yaşadığını gözden kaçırmaktadır. Ancak kadınlar, böylesine sağlıksız bir ortamda yaşadıkları acılarla ve kayıplarla önemli bir aktör konumundadır. Yaygın medya, hızlı ve basit olma arayışı içerisinde, savaşın karmaşık yapısını yalnızca açıklamalar, manevralar, emirler gibi bir dizi kelimelere indirgeme eğilimindedir (Del Zotto, 2002, s. 141-142). Bu yüzden, savaş ve çatışma haberlerinde kadınların sesi çok az duyulmakta ya da hiç duyulmamaktadır. Yaygın medya, haberlerinde kadınları sıklıkla görmezden gelmektedir (Steans, 2008, s. 164). Böyle bir ortamda kadınlar ihtiyaç duydukları insani desteği bulamamaktadır. Savaş ve çatışma içerisinde kadınlara medyanın verdiği destek, o ülkenin yaşadığı travmalara, çatışmanın süresine ve doğal maden kaynaklarına olan ilgisine paraleldir (Rehn ve Sirleaf, 2002, s. 4). Oysa savaşlara kadınlar da katılmaktadır. Çatışmada ya da çatışmanın gerisinde bir şekilde savaşın içindedir. Ancak, haberler genellikle kadınları kurban olarak sunmaya devam etse bile, kurban olarak bile kadınlar haberlerde bahsedilmemektedir (Harp, 2011, s. 212).

Öte yandan yaygın medyanın savaş ve çatışma haberlerinde, kadın bedeni de ideolojik olarak savaş alanında kullanılmakta ve karşıt taraflar birbirlerini itibarsızlaştırmanın bir yolu olarak gündeme getirmektedir. Bu, erkekler tarafından yönlendirilen bir söylemdir. Yaygın medya, haberlerinde geleneksel toplumsal cinsiyet normlarına uygun şekilde bu haberleri dizayn etmektedir (Fowler, 2007, s. 7-9).

Geçmişten günümüze süregelen ve şahit olduğumuz İsrail-Filistin savaşları kökenleri tarih boyunca uzanan karmaşık ve derin bir siyasi, toprak ve etnik anlaşmazlıklara dayanmaktadır. Genel hatlarıyla, İsrail ve Filistin arasındaki toprak anlaşmazlıkları, her iki tarafın tarihsel olarak aynı bölgede hak iddia etmesinden kaynaklanır. Filistinliler, 20. yüzyılın başlarından itibaren Filistin toprakları üzerinde yaşamış ve bir devlet kurma hakkına sahip olduklarını savunurken, İsrail ise Yahudi halkının tarihsel bağlamında bu topraklara hak iddia eder.

Birleşmiş Milletlerin 1947'de açıkladığı 181 sayılı karar ile Filistin'in bir Yahudi ve bir Arap devlete bölünmesiyle Filistin ve İsrail arasında çatışmalar başlamıştır. İki ülke arasında ilk silahlı çatışma, 1967 yılında İsrail tarafından başlatılmış, ikinci savaş ise 1973 yılında İsrail ve Arap devletleri (Mısır, Suriye) arasında olmuştur. Çatışmalar, 2008-2009 yıllarında ise Gazze Savaşı ile devam etmiştir (Halwani ve Kapitan, 2008, s. 5).

İsrail devleti, belirli aralıklarla Gazze şeridini bombalayarak savaşı sürdürmekte ısrarcıdır. Genel anlamda, çatışmaların iki ülke arasında milliyetçilik değerleri etrafında döndüğü, savaş nedeninin Yahudi milliyetçiliği ile Filistin milliyetçiliği arasında bir mücadele olduğu savunulmaktadır. Her iki devletin de aynı toprak parçasına derinden milliyetçi bağlarla bağlı olması, topraklar için sonucu savaş ve çatışma olan bir hak iddia etmeye neden olmaktadır (Neal, 1995, s. 1-2).

1948'deki İsrail bağımsızlığı sırasında yaşanan savaşlar ve sonrasında başlayan toprak değişimleri, birçok Filistinlinin yerinden edilmesine neden olmuştur. Filistinlilerin bu topraklara dönme hakkı ve mülteci sorunu, bugün hâlâ devam eden bir anlaşmazlık konusudur. Kudüs hem Müslümanlar hem de Yahudiler için kutsal bir şehir olarak kabul edilir. Kudüs'ün statüsü, İsrail-Filistin sorununun bir parçası olarak taraflar arasında anlaşmazlık konusu olmuştur. Her iki taraf da Kudüs'ü kendi başkentleri olarak görmekte ve kontrol etme konusundaki iddialarını sürdürmektedir.

En son olarak 7 Ekim 2023'te tekrar alevlenen İsrail-Filistin çatışmaları ise Hamas'ın (İslami Direniş Hareketi) silahlı kanadı İzzeddin el-Kassam Tugayları'nın, İsrail geneline geniş çaplı saldırısı ile başlamıştır. Saldırının ardından savaş kararı alan İsrail devleti, olağanüstü hâl ilan ederek İsrail başbakanı Binyamin Netanyahu, saldırıların başlamasının ardından ulusa sesleniş konuşmasında İsrail'in resmi

olarak savaşta olduğunu ilan etmiştir. Karşılıklı çatışmalar devam ederken binlerce İsrail ve Filistinli sivil ve asker hayatını kaybetmiş, birçok Filistinli ve İsraili vatandaş yerinden edilmiştir (McKernan, 2023)

İsrail-Filistin sorunu, etnik ve dini kimliklere dayalı bir anlaşmazlık içerir. Filistinliler ve İsraililer, kendi milliyetçi ve dini kimliklerine bağlı olarak bu topraklarda hak iddia ederler. Bölgedeki diğer ülkelerin ve uluslararası toplumun İsrail-Filistin sorununa müdahalesi, bu çatışmayı daha da karmaşık hâle getirmiştir. Destek ve müdahaleler, çatışmanın tarafları arasındaki gerilimi artırabilir veya azaltabilir.

Daha önce İsrail-Filistin Savaşı'nın medyada nasıl aktarıldığı ile ilgili yapılan “Dünya Basınında İsrail-Filistin Meselesi: 2021 Mayıs İsrail Saldırılarına İlişkin Haberlerin Söylem Analizi” (Kaya, 2021) isimli çalışmada; haber, söylem ve ideoloji çerçevesinde farklı yayın politikalarına sahip medya kuruluşlarının içerikleri incelenmiş, genel anlamda savaşın farklı gazetelerde sunumu gazetelerin ideolojileri çerçevesinde belirlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Günümüzde medyada, savaş ve çatışmanın doğrudan tüm çıplaklığı ile yansıtılmasından ziyade işlenen insanlık suçu ve terör olaylarında da medya kuruluşunun ideoloji temelli haber ve söylem inşasını gerçekleştirdiği, haber dilinde ve görselinde bu doğrultuda bir çerçevelenme olduğu görülmektedir (Kaya, 2021, s. 207-208).

İdeoloji temelli haber ve söylem inşasının yanında yaygın medya, kadınların savaş ve çatışma konularına katılımını görmezden gelmekte ve aynı zamanda sektördeki kadınlara da öne çıkma fırsatı sunmamaktadır. Savaş ve çatışma haberlerinde kadın savaş muhabirlerinin medyada söz hakkı neredeyse yoktur. Kadınların bu şekilde göz ardı edilmesi, savaş içerisinde kadınların yaşamlarının değersiz olduğu ve pasif birer aktör oldukları mesajını yeniden üretmektedir. Böylece, sivillerin ve özellikle kadınların savaş ortamından etkilenmediği düşüncesi perçinlenmektedir (Harp vd., 2011, s. 211-212).

Dolayısıyla yaygın medya, savaş ve çatışma haberlerinde kadınların bakış açılarını, deneyimlerini, barışı getirme çabalarını çarpıtmakta ya da görmezden gelmektedir. Fakat kadınlar, savaşa meydan okuyarak ve barışı getirmeye çalışarak savaş ve çatışmanın içinde yer alan önemli aktörlerdir (Thompson vd., 2007, s. 435-436; Lemish, 2005, s. 275).

6. Yöntem

Araştırma kapsamında 7 Ekim 2023 tarihinde başlayan İsrail-Filistin çatışmasını konu alan haberlerde, kadın odaklı haber fotoğraflarının içerik analizi yapılmıştır. Anadolu Ajansının konu ile ilgili çatışmaların başlangıcı olan 7 Ekim 2023 ile 5 Aralık 2023 tarih aralığında web sitesi üzerinden yayınladığı savaş ile ilgili ha-

berlerdeki haber fotoğrafları araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu tarih aralığındaki haberler araştırma için seçilirken, haber fotoğrafında kadınların bulunduğu tüm görseller araştırma amacı kapsamında belirlenmiştir. Araştırmada, savaş ve çatışma haberlerinde kadınların nasıl temsil edildiğinin fotoğraflar üzerinden incelenmesi doğrultusunda belirlenen fotoğraflar amaca yönelik örneklem tekniği ile belirlenmiştir. Bu doğrultuda, toplamda 41 haber fotoğrafına içerik analizi uygulanmıştır.

Araştırma kapsamında haber metinleri incelemeye dâhil edilmemiş, haber görselleri üzerinden analiz gerçekleştirilmiştir. Fotoğrafların incelenmesinde gösterge bilimsel çözümlere yerine içerik analizi yöntemi tercih edilerek daha fazla sayıda medya içeriği taranarak fotoğraflar ile ilgili ana temalar ve genel eğilimler hakkında bilgi edinme amaçlanmıştır. İçerik analizi yöntemi bu noktada, daha çok veriyi incelemek için gösterge bilimsel analize göre daha avantajlı bulunmuştur. Ayrıca gösterge bilimsel analizin daha çok dil ve semboller üzerine yoğunlaşması ve öznel araştırmacı yorumları içermesi araştırmada amaçlanan, belirlenen haber fotoğraflarında kadınların temsilinin nesnel bir şekilde ortaya çıkarılması için tercih edilmemiştir. İncelenen haberlerin analizinde metinler ve sözel semboller analiz dışı bırakılmıştır. İçerik analizi ile analiz edilen fotoğraflar, belirlenen kategorilere göre temalandırılmıştır. Fotoğraflarda kadınların yüz ifadeleri ve duyu durumları net bir biçimde görülmektedir. Savaş yeri, hastane, yaralanma, ölüm gibi fotoğraflar: mutsuzluk, mağdur, korku, endişe teması; protesto, yürüyüş içerikli fotoğraflar: mücadele, direniş teması; yardımlaşma, yardım edildiği açıkça görülen fotoğraflar: yardım alan teması olarak kategorileştirilmiştir. Fotoğraflarda kadınlar aile bağları içinde (çocukları ve aileleriyle) ya da toplumsal ilişkiler (protestolar, yardımlaşma vs.) içinde gösterilmektedir ve bu durum analizde toplumsal ilişkiler teması ile kodlanmıştır.

Çalışmada, gerçekleştirilmek istenen; haber fotoğraflarında sosyal gerçekliğin, kadınların temsilinin belirlenen temalar dâhilinde Fiske'nin de içerik analizi ile ilgili vurguladığı gibi; nesnel, ölçülebilir, doğrulanabilir bir açıklamasını yapmaktır (Fiske, 1996, s. 176). İçerik analizi, ilgili içerikleri toplayıp araştırma amacına göre inceleme tekniğidir. Herhangi bir şekilde içerik gönderebilen sözcüklere, resimlere, düşüncelere, anlamlara, temalara veya bir iletiye atıfta bulunur (Neuman, 2014, s. 466). İçerik analizinin 9 aşaması vardır. Bunlar; amaçların belirlenmesi, kavramların tanımlanması, araştırma alanının belirlenmesi, girdilerin yerinin belirlenmesi, mantıksal yapının üzerine koyulması, kodlamaların sınıflandırılması, sayma işleminin gerçekleşmesi, yorumlamanın yapılması ve sonuçların yazılması şeklindedir (Büyüköztürk vd, 2012: 241).

İçerik analizi ile incelenen fotoğraflar aşağıdaki kodlara göre analiz edilmiştir:

1. Rol ve Pozisyon:

- Mağdur: Kadınlar genellikle şiddetin mağdurları olarak mı gösteriliyor?
- Direnişçi: Kadınlar olaylara karşı aktif bir direniş gösteriyorlar mı?
- Yardım Alan: Kadınlar yardım alırken veya yardım sağlarken mi gösteriliyorlar?

2. İfade ve Duygu Durumu:

- Mutluluk: Kadınlar haberlerde neşeli ve mutlu bir şekilde mi temsil ediliyorlar?
- Korku ve Endişe: Kadınlar haber fotoğraflarında genellikle korku veya endişe ifadesi mi taşıyorlar?
- Güçlü ve Kararlılık: Kadınlar güçlü ve kararlı bir duruş sergiliyorlar mı?

3. Şiddet Biçimi:

- Fiziksel Şiddet: Kadınlar fiziksel şiddetin kurbanları olarak mı gösteriliyorlar?
- Sözel Şiddet: Fotoğraflarda kadınlara yönelik sözel saldırı veya tehditler var mı?

4. Toplumsal İlişkiler:

- Aile İlişkileri: Aile bağlamında kadınların temsili.
- Toplumsal Bağlantılar: Kadınlar haber fotoğraflarında toplumsal ilişkiler içinde mi gösteriliyorlar?

5. Fotoğrafın Konusu:

- Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadın hakları
- Çatışma ortamında günlük yaşam
- Çatışma ve şiddet görüntüsü
- Savaş karşıtı protestolar

6. Fotoğrafın kaynağı ne?

- Anadolu Ajansı
- Herhangi bir kaynak yok
- Diğer kaynaklar

7. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, araştırma kapsamında belirlenen 41 haber fotoğrafının araştırma amacı kapsamında belirlenen kodlarla oluşturulan içerik analizi bulguları ve yorumları sunulmaktadır.

	Sayı	Yüzde
Anadolu Ajansı	28	68,3
Kaynak Belirtilmemiş	13	31,7
Toplam	41	100,0

Tablo 1. Fotoğrafın Kaynağı

Yukarıdaki tabloya göre, yapılan haberlerdeki kadın fotoğraflarının kaynağı incelendiğinde; yüzde 68,3'ü Anadolu Ajansının kendi kaynak fotoğrafı, yüzde 31,7'si ise kaynağı belirtilmeyen fotoğraflardır. Anadolu Ajansı diğer kaynaklardan aldığı fotoğrafların kaynağını belirtmemiştir. Bu sonuçlara göre, Anadolu Ajansı sıklıkla haberlerinde kendi fotoğraflarını kullanmıştır. Somut bir kaynak olması nedeniyle kendi fotoğrafını kullanması, Anadolu Ajansının haberlerinin güvenilirlik düzeyini arttırdığı söylenebilir. Ayrıca kendi fotoğraflarını kullanarak özgün bir haber yapısı kurgulayabildiği ifade edilebilir. Böylece kendi okuyucusuna orijinal haber ve görüntüleri sağladığı belirtilebilir.

Fotoğraf 1. Savaş Mağduru Filistinli Kadın ve Çocukları

	Sayı	Yüzde
Mağdur	17	41,5
Direnışçi	21	51,2
Yardım alan	3	7,3
Toplam	41	100,0

Tablo 2. Fotoğrafta Kadının Rol ve Pozisyonu

Yukarıdaki tabloya göre, yapılan haberlerdeki fotoğrafta kadının rol ve pozisyonu ele alındığında; yüzde 41,5'i mağduriyet yaşayan kadın fotoğrafı, yüzde 51,2'si direnişçi kadın fotoğrafı ve yüzde 7,3'ü yardım alan kadın fotoğrafı kullanımıdır. Bu sonuçlara göre, Anadolu Ajansı sıklıkla direniş gösteren kadınların fotoğrafını haberlerinde kullanmıştır. Öte yandan mağduriyet yaşayan kadın fotoğraflarının kullanımı da fazladır. Yardım edilen ya da yardım alan kadınların fotoğrafları da çok azdır. Buna göre, Anadolu Ajansı İsrail-Filistin Savaşı'nda direniş gösteren kadınları ön plana çıkartarak onların savaş ortamında güçlü taraflarını ön plana çıkarmıştır. Ayrıca, dünya çapında savaş karşıtı protestoları da gündeme getirerek savaşa karşı bir pozisyon almış ve savaşın kadınlar açısından nasıl bir mağduriyet yarattığını göstermiştir.

Fotoğraf 2. İsrail'in Gazze'deki El-Ehli Baptist Hastanesini Bombalaması

	Sayı	Yüzde
Mutluluk	2	4,9
Korku ve endişe	18	43,9
Güçlü ve kararlı	21	51,2
Toplam	41	100,0

Tablo 3. Fotoğrafta Kadının İfade ve Duygu Durumu

Yukarıdaki tabloya göre, yapılan haberlerdeki kadın fotoğraflarında kadınların ifadeleri ve duygu durumlarına bakıldığında; yüzde 4,9'u mutluluk ifade eden kadın fotoğrafları, yüzde 43,9'u korku ve endişe ifade eden kadın fotoğraflarıyken, yüzde 51,2'si ise güçlü ve kararlı kadın fotoğraflarıdır. Bu sonuçlara göre, Anadolu Ajansı yaptığı haberlerde sıklıkla güçlü ve kararlı kadın fotoğrafları kullanmıştır. Yine, korku ve endişe yaşayan kadınların fotoğrafları da fazladır. Mutluluk ifade eden kadın fotoğrafları ise yok denecek kadar azdır. Bu açıdan bakıldığında, savaş karşıtı veya savaşın içinde güçlü ve kararlı kadın fotoğrafları haberlerinde kullanarak genellikle güçlü kadın profilini ön plana çıkarmıştır. Bunun yanında, haberlerinde savaşın içinde korku ve endişe yaşayan kadın fotoğrafları yayınlamak savaşın kötü yanlarını okuyucularına göstermiştir.

Fotoğraf 3. Avustralya'da Eylemcilerin Filistin'e Destek Gösterisi

	Sayı	Yüzde
Fiziksel şiddet	15	36,6
Psikolojik şiddet	26	63,4
Toplam	41	100,0

Tablo 4. Fotoğrafta Kadına Yönelik Şiddet Biçimi

Yukarıdaki tabloya göre, yapılan haberlerdeki kadın fotoğraflarında kadına yönelik şiddet biçimleri ele alındığında; haberlerin yüzde 36,6'ında kadınlara yönelik fiziksel şiddetin gösterildiği fotoğraflar kullanılırken, haberlerin yüzde 63,4'ünde

ise psikolojik şiddeti imleyen kadın fotoğrafları kullanılmıştır. Bu sonuçlara göre, Anadolu Ajansı yaptığı haberlerde sıklıkla psikolojik şiddeti imleyen kadın fotoğraflarını ön plana çıkarmıştır. Anadolu Ajansının haberlerindeki kadın fotoğraflarında fiziksel şiddetten daha çok psikolojik şiddeti ön plana çıkarması, medyada gösterilen kadına yönelik şiddet görüntülerinin azaltılması açısından olumlu bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

	Sayı	Yüzde
Aile ilişkileri	16	39,0
Toplumsal bağlantılar	17	41,5
Bireysel	8	19,5
Toplam	41	100,0

Tablo 5. Toplumsal ilişkiler

Yukarıdaki tabloya göre, yapılan haberlerdeki kadın fotoğraflarındaki toplumsal ilişkilere bakıldığında; fotoğrafların yüzde 39'u kadınların aile ilişkilerini gösteren fotoğraflar, yüzde 41,5'i kadınların toplumsal bağlantılar içerisindeki fotoğrafları ve yüzde 19,5'i kadınların bireysel fotoğrafları kullanılmıştır. Bu sonuçlara göre, Anadolu Ajansı yaptığı haberlerde sıklıkla kadınların toplumsal bağlantılar içerisinde gösteren fotoğrafları kullanmıştır. Kadınların aile ilişkileri içerisindeki fotoğrafları da haberlerde çokça kullanılmaktadır. Buna göre, Anadolu Ajansı haberlerindeki fotoğraflarda kadınları toplumsal bağlantılar içerisinde kullanarak, kadınların sosyal yaşamda daha görünür olduğunu göstermekte ve kadınların savaşa karşı direniş göstererek seslerini daha çok duyurduğunu belirtmektedir. Öte yandan, kadın fotoğraflarında kadınların aile ilişkileri gösterilerek, kadınların ailesini önemseydiği ön plana çıkarılmaktadır.

Fotoğraf 4. Kadın Direnişçilerin Savaş Karşıtı Yürüyüşü

	Sayı	Yüzde
Çatışma ortamında günlük yaşam	13	31,7
Çatışma ve şiddet görüntüsü	8	19,5
Savaş karşıtı protestolar	20	48,8
Toplam	41	100,0

Tablo 6. Fotoğrafın Konusu

Yukarıdaki tabloya göre, yapılan haberlerdeki kadın fotoğraflarının konusu incelendiğinde; fotoğrafların yüzde 31,7'si kadınların çatışma ortamında günlük yaşam anlarını, yüzde 19,5'i kadınların içinde kaldığı çatışma ve kadınlara yönelik şiddet görüntülerini ve yüzde 48,8'i ise kadınların savaşa karşı protestolarını gösteren fotoğraflar kullanılmıştır. Bu sonuçlara göre; Anadolu ajansı yaptığı haberlerde sıklıkla savaş karşıtı protesto yapan kadınların fotoğrafları kullanılmıştır. Buna göre, Anadolu Ajansı kadınların savaş karşıtı duruşlarını haber fotoğraflarında daha çok paylaşmış ve kadınların savaşa karşı duruşlarını göstermiştir.

8. Sonuç

Savaşlar, tüm halklar üzerinde derin bir yıkıma yol açmaktadır. Ancak savaş alanında etkin olarak yer almayan kadınlar için savaş ve çatışmanın olumsuz etkileri kat kat artmaktadır. Ataerkil toplumlarda kadın, toplum içinde analık görevi ile yüceltilerek, dışarıdan gelecek bir saldırıya karşı erkekler tarafından korunması gereken bir varlık olarak güçsüzleştirilmektedir (Arman ve Şerbetçi, 2012, s. 75) Bu durum medyada kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ile temsil edilmesiyle katlanarak sürmektedir. Savaş ve çatışmalar, kadınların sivil özgürlükleri, kaynaklara ve haklara erişimleri üzerindeki ciddi kısıtlamaları beraberinde getirerek hem fiziksel hem psikolojik şiddete yol açmaktadır. Kadınların savaş haberlerinde medyada temsil edilmesi, genellikle birkaç faktöre bağlı olarak değişebilir ve bu temsil biçimleri ülkeden ülkeye, medya kuruluşundan medya kuruluşuna farklılık gösterebilir. Ancak genel olarak araştırma analizinden yola çıkarak bazı ortak temaların olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen haberlerde kadınlar, savaşın toplumsal etkileri bağlamında temsil edilmiştir. Kadınların güçlü bir şekilde direniş göstermesi gibi konular medyada yer bulmuştur. Kadınların mücadelecisi ve güçlü temsili kadınların barış sürecindeki rolü ve çabalarını vurgulamaktadır. Haber görsellerinde kadınlar, daha çok toplumsal olaylarla ilişkili olarak ön plana çıkmıştır. En fazla savaş karşıtı protestolarda yer alarak haberlere konu olan kadınlar, direnişçi, güçlü ve kararlı kategorilerinde ön plana çıkmaktadır. Ayrıca fotoğrafların analizinde kadınların yaşadıkları psikolojik şiddet fiziksel şiddetten daha fazla görülmektedir.

Araştırmaya göre, görsellerdeki kadınlar direnişçi temsilden sonra en fazla mağdur olarak sunulmuştur. Anadolu Ajansı'nda direniş gösteren kadınları ön plana çıkartarak, onların savaş ortamında güçlü taraflarını ön plana çıkarmanın yanı sıra kadınların çatışma bölgelerinde şiddet mağdurları olarak gösterilmiştir. Bu tür haberler, kadınların savunmasız ve yardıma muhtaç olduğu imajını pekiştirebilir.

Araştırmada ilgi çeken sonuçlardan biri de Anadolu Ajansı'nın yaptığı haberlerde sıklıkla güçlü ve kararlı kadın fotoğrafları kullanmasıdır. Yine, korku ve endişe yaşayan kadınların fotoğrafları da fazladır. Ataerkil toplumsal yapı ve toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında düşünüldüğünde genel kanı olarak kadınların savaş ve çatışma ortamlarında gösterdikleri direniş, dayanıklılık ve iyileşme hikâyelerinin medyada az yer bulması, incelenen haberler odağında bu genel görüşü kırarak niteliktedir. İncelenen haberlerde, kadınların sadece mağdur olarak değil, aynı zamanda liderlik rolleri, direniş rolleri gibi diğer yönleriyle de gösterildiği dikkat çekmektedir. Bu, kadınların çeşitli kimlik ve deneyimlerini daha doğru bir şekilde

yansıtmakta ve onları yalnızca zayıf ve yardıma muhtaç varlıklar olarak değil, aynı zamanda güçlü ve etkili bireyler olarak da göstermektedir.

Savaş ve çatışma haberciliğinde gazetecilerin yaşadıkları risk ve zorluklar üst boyutlarda olsa da medyanın toplumda farkındalık yaratma ve bilinç oluşturma konusunda etkili bir araç olduğu unutulmamalıdır. Kadına şiddetin doğru bir şekilde haberleştirilmesi, bu konudaki toplumsal bilincin artmasına katkı sağlar. Toplumun sorunun ciddiyeti konusunda bilgilendirilmesi, kadına şiddetle mücadelede önemli bir adımdır.

Ayrıca haber fotoğrafları, olayların gerçekleştiğini görsel olarak ispatlama ve tanıklık, toplumsal olayları ve sorunları gerçekçi bir şekilde yansıtarak olayların sosyal ve kültürel bağlamını anlama, olayların tarihini belgeleme, haberin güvenilirliğini artırma gibi çok önemli işlevlere sahiptir. Ancak, fotoğrafların kullanımında dikkatli olunması önemlidir. Bazı durumlarda, yanıltıcı veya manipülatif fotoğraflar, haberin doğruluğunu sorgulatabilir. Bu nedenle, gazetecilerin ve haber kuruluşlarının etik standartlara uymaları, doğru ve tarafsız bir temsil sağlamaları büyük bir önem taşımaktadır. Fotoğraflar, çatışma ve savaşın farklı yönlerini ve etkilerini yansıtmalıdır. Sadece şiddet içeren görüntülerden kaçınılarak, olayın geniş bir perspektifi sunulmalıdır. Özellikle geleneksel olarak, savaş fotoğraflarında genellikle erkeklerin öne çıkarılmasının aksine kadınların da mücadeleciler ve güçlü olarak gösterilmesi, toplumsal algıyı değiştirerek kadınların sadece mağdur değil, aynı zamanda direnişçi ve güçlü bireyler olduğunu vurgulamada önemlidir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye % 50 (1. Yazar), % 50 (2. Yazar) oranında katkı sağlamış olduklarını beyan ederler.

Kaynakça

- Abid, M. (2017). War, media, and war journalism in Afghan Jihad. *Peace Review*, 29 (4), 450-457.
- Arık, E. (2013). Irak'tan Suriye'ye İliştirilmiş Gazetecilik. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(19), 60-77.
- Arman, M. N., & Şerbetçi, D. (2012). Postkolonyal feminist teoride milliyetçilik, militarizm ve savaş karşıtlığı, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3, 65-83

- Bodur, F. (2017). Bir Fotoğrafın Haber Fotoğrafı Olabilme Ölçütleri Ulusal Gazetelerde Kullanılan Haber Fotoğraflarının Değerlendirilmesi. *Route Education and Social Science Journal*.
- Bridges, D., ve Wadham, B. (2019). Gender under fire: portrayals of military women in the Australian print media. *Feminist Media Studies*, 20 (2), 219-237.
- Büyüköztürk, Ş., Aygün, Ö. E., Çakmak, E. K., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Chouliaraki, L. (2015). Digital witnessing in war journalism: The case of Post-Arab Spring conflicts. *Popular Communication*, 13 (2), 105-119.
- Cockburn, C. (2013). War and security, women and gender: an overview of the issues. *Gender & Development*, 21 (3), 433-452.
- Çubukçu, F. (2010). Türkiye'de Bir Uzmanlık Alanı Olarak Savaş Muhabirliği: Irak Savaşı Örneği, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Anabilim Dalı Radyo-Tv Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Del Zotto, A. C. (2002). Weeping women, wringing hands: How the mainstream media stereotyped women's experiences in Kosovo. *Journal of Gender Studies*, 11 (2), 141-150.
- Dursun, Ç. (2010). Kadına yönelik şiddet karşısında haber etiği. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri*, 2 (1), 19-32.
- Easteal, P., Holland, K., ve Judd, K. (2015). Enduring themes and silences in media portrayals of violence against women. *Women's Studies International Forum*, 48, 103-113.
- Ferris, E. (2004). *Women, war and peace*. Sweden: Life & Peace Institute.
- Fiske, J. (1996). İletişim çalışmalarına giriş. (S. İrvan, Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Fowler, C. (2007). Journalists in feminist clothing: Men and women reporting Afghan women during Operation Enduring Freedom, 2001. *Journal of International Women's Studies*, 8 (2), 4-19.
- Griffin, Michael. (2010). Media images of war. *Media, War & Conflict*. 3. 7-41. 10.1177/1750635210356813.
- Halwani, Raja & Kapitan, Tomis. (2008). *The Israeli-Palestinian Conflict: Philosophical essays on self-determination, terrorism and the one-state solution*. New York: Palgrave Macmillan.
- Harp, D., Loke, J., ve Bachmann, I. (2011). More of the same old story? Women, war, and news in Time Magazine. *Women's Studies in Communication*, 34 (2), 202-217.
- Harries, G. ve Bird, W. (2005). Keeping an eye on the campaign: monitoring media coverage of the 16 Days of Activism: No Violence Against Women and Children Campaign. *Agenda: Empowering Women For Gender Equity*, 19 (66), 90-96.
- Heyzer, N. (1998). Working towards a world free from violence against women: Unifem's contribution. *Gender & Development*, 6 (3), 17-26.
- Horvit, B., Cortés-Martínez, C. & Kelling, K. (2018). 23. Journalism, War, and Peace. In T. Vos (Ed.), *Journalism* (pp. 453-472). Berlin, Boston: De Gruyter Mouton. <https://doi.org/10.1515/9781501500084-023>
- Hynes, H. P. (2004). On the battlefield of women's bodies: An overview of the harm of war to women. *Women's Studies International Forum*, 27 (5-6), 431-445.

- Johnson, J. M. Q., ve Miller, B. (2016). When women “snap”: The use of mental illness to contextualize women’s acts of violence in contemporary popular media. *Women’s Studies in Communication*, 39 (2), 211-227.
- Kasım, M. (2014). Basında Haberin Anlatımında Fotoğrafın Rolü. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 10(1-2), 431-448.
- Kaya, E. (2021). Dünya basınında İsrail-Filistin meselesi: 2021 Mayıs İsrail saldırılarına ilişkin haberlerin söylem analizi. *MEDIAJ*, 4 (2), 190-210.
- Kumar, D. (2006). Media, War, and Propaganda: Strategies of Information Management During the 2003 Iraq War. *Communication and Critical/Cultural Studies* Vol. 3, No. 1, March 2006, pp. 48 – 69. DOI: 10.1080/14791420500505650.
- Lemish, D. (2005). The media gendering of war and conflict. *Feminist Media Studies*, 5 (3), 275-280.
- Mardikantoro, H. B., Baehaqie I., ve Siroj, M. B. (2022). Construction of women in media: A critical discourse analysis on violence against women in newspaper. *Cogent Arts & Humanities*, 9 (1), 1-14.
- Meltzer, C. E. (2022). Isolated incidents. Media reporting on violence against women in the German press. *Journalism Practice*, DOI: 10.1080/17512786.2022.2162952.
- Morgan, J., ve Simons, M. (2018). Changing Media Coverage of Violence Against Women: The role of individual cases and individual journalists. *Journalism Practice*, 12 (9), 1165–1182.
- Neal, I. S. (1995). The Roots of the Israeli-Palestinian Conflict: 1882-1914. *Honors Projects*, 27, 1-39.
- Neuman, W. L. (2014). Toplumsal araştırma yöntemleri: nitel ve nicel yaklaşımlar (Çev: S. Özge). Ankara: Yayınodası Yayınları.
- Novo-Arbona, A., Peña-Fernández, S., Martínez-Odriozola, L., Jiménez-Martín E. ve Eguskiza-Sesumaga, Leyre (2023). Media and violence against women in the Basque Country: a self-regulation case study. *Feminist Media Studies*, 23 (7), 3291–3307.
- Özer, Ö. (2017). Medyada şiddet kullanımı: Şiddet ekonomisi, medyanın ideolojik şiddeti ve Yetiştirme Kuramı açısından bir değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*, 27, 1-19.
- Pedro, S. (2019). *Women In Conflict Zones*. Oxfam.
- Rehn, E. ve Sirleaf, E. J. (2002). *Women, war and peace: The independent experts’ assessment on the impact of armed conflict on women and women’s role in peace-building*. New York: Unifem.
- Sarnavka, S. (2003). Using the master’s tools: feminism, media and ending violence against women. *Gender & Development*, 11 (1), 91-93.
- Simons, M., ve Morgan, J. (2017). Changing media coverage of violence against women: Changing sourcing practices?. *Journalism Studies*, 19 (8), 1202-1217.
- Smith, Angela & Higgins, Michael. (2012). Introduction: Reporting war – history, professionalism and technology. *Journal of War & Culture Studies*. 5. 131-136. 10.1386/jwcs.5.2.131_7.
- Srivastva, S. K., ve Agarwal, S. (2004). Do the visual media contribute to violence against women?. *Journal of Social Sciences*, 9 (1), 63-65.
- Steans, J. (2008). Telling stories about women and gender in the war on terror. *Global Society*, 22 (1), 159-176.

- Thompson, M. E., Toro, M. S., ve Gómez, K. A. (2007). Feminist media coverage of women in war: 'You are our eyes and ears to the world'. *Gender & Development*, 15 (3), 435-450.
- Uçak, O. (2012). Yazılı Basında Ve İnternet Gazeteciliğinde Kullanılan Haber Fotoğraflarının Karşılaştırılması. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication - TOJDAC July 2012 Volume 2 Issue 3*.
- Uzun, B. (2023). Spor, Siber Zorbalık ve Toplumsal Cinsiyet. B. Ayhan ve E. Baloğlu (Ed.). *Medya ve Kadın, içinde (s.268-289)*. Konya: Tablet Kitabevi.
- Weber, M. (2006). *Meslek Olarak Siyaset*. (A. Timuçin, & M. Sert, Çev.) Chiviyazıları Yayınevi.

İnternet Kaynakları

- McKernan, Bethan (2023), <https://www.theguardian.com/world/2023/oct/07/hamas-launches-surprise-attack-on-israel-as-palestinian-gunmen-reported-in-south>, (Erişim Tarihi: 26.12.23).